

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, професора Рижкова Едуарда Володимировича на дисертацію Школьнікова Владислава Ігоровича «Застосування аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми. Стрімкий розвиток інформаційних технологій, що значно прискорився протягом останніх десятиліть, зумовлює зміну підходів до роботи правоохоронних органів, в тому числі Національної поліції України. Об'єм даних, що аналізується їх працівниками, зростає експоненційно і відповідно шанси знайти правоохоронцями інформацію, що може свідчити про злочинну діяльність або навіть дозволить встановити обставини кримінальних правопорушень, значно зростають.

В Україні процес реалізації моделі Intelligence-Led Policing («поліцейська діяльність, керована аналітикою») розпочався відносно недавно, але на сьогодні вже можна стверджувати, що успішних прикладів попередження та розкриття кримінальних правопорушень за допомогою кримінального аналізу дедалі стає більше.

Аналітична складова діяльності підрозділів Національної поліції України має суттєве значення у питаннях протидії злочинності. Інформація, що міститься в інформаційних ресурсах та в мережі Інтернет, має не тільки значне орієнтує значення, але після повномасштабної війни РФ проти України має і доказове значення.

Тому важливо, щоб сучасна наукова думка і практика розробляла відповідні наукові підходи з питань використання сучасних інформаційно-аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності.

Актуальність представленого дисертаційного дослідження підтверджується також тим, що воно виконане відповідно до Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454 та Основних напрямів наукових досліджень НАВС на 2018-2020 та на 2021-2024 роки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Вивчення дисертації Школьнікова В. І. дає підставу для висновку, що наукові положення, пропозиції, висновки і рекомендації є обґрунтованими та достовірними, що забезпечується застосуванням широкого спектру загальнонаукових та спеціальних методів наукового дослідження, які концептуально дають змогу дослідити процеси застосування аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України.

Використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, серед яких: історичний – для дослідження процесу виникнення, формування та розвитку аналітичних технологій в ОРД НПУ (підрозділ 1.2); компаративістський – для вивчення міжнародного досвіду інших держав у сфері застосування аналітичних технологій, а також порівняння національного досвіду (підрозділ 1.1); аналітичний – для дослідження змісту аналітичних технологій та їхнього місця в системі методів ОРД (підрозділ 1.3); синтетичний – для встановлення взаємозв'язків між елементами аналітичних технологій (підрозділ 2.1); системно-структурний – для розгляду аналітичних технологій в системі ОРД НПУ (підрозділ 2.1); логіко-семантичний – для дослідження релевантного застосування різних аналітичних технологій в ОРД (підрозділи 2.2-2.6); нормативно-догматичний (формально-юридичний) – при тлумаченні змісту національних і міжнародних правових актів (підрозділ 3.1, 3.2); правового регулювання – для розроблення пропозицій з удосконалення вітчизняного законодавства та оптимізації системи та процесу

організації аналітичної роботи в оперативних підрозділах НПУ (підрозділи 3.1, 3.2).

На підставі детального ознайомлення зі змістом дисертації Школьнікова В.І. можна стверджувати, що структура роботи логічна і дозволяє у значній мірі досягти поставленої мети та вирішити відповідні задачі.

Варто відзначити високий рівень достовірності отриманих результатів, що підтверджується використанням у процесі дослідження широкого переліку літературних наукових джерел з досліджуваної проблематики, законодавчих актів та нормативних документів з питань застосування аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України.

За твердженням автора джерела оперативно-розшукової інформації до сьогодні не мають загально визнаної наукової систематизації, так як дослідники розуміють під ними досить різноманітні об'єкти: людей, документи, юридичні утворення, публікації і навіть «об'єкти візуального спостереження», перелік яких не можна визначити конкретно. Тому на с. 30-32 надано класифікацію джерел оперативно-розшукової інформації за критеріями автентичності, за суб'єктами, які є розпорядниками конкретних інформаційних ресурсів та за критерієм носія оперативно-розшукової інформації.

На с. 46-67 досліджено різні етапи розвитку та становлення аналітичних технологій в діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України, що дозволило автору виявити закономірності на шляху створення, впровадження та практичного застосування тих чи інших апаратно-програмних засобів, а також визначити пріоритетні напрямки розвитку аналітичних технологій в діяльності оперативних підрозділів, а саме:

- створення комп'ютерних аналітичних програм оперативно-розшукового призначення на базі штучного інтелекту;
- проведення активних оперативно-розшукових заходів в мережі Інтернет;
- напрям автоматизації процесів аналізу фото та відео матеріалів, розвідки на основі відкритих джерел (OSINT), а також опрацювання великих масивів даних (Big Data).

Вартий уваги розділ 2 «Види та зміст аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності», у якому автор класифікував аналітичні технології (залежно від предмету аналітичного дослідження), виділивши технології аналізу інформації:

- з мереж мобільного зв'язку;
- з електронних мереж щодо руху товарів (надання послуг), грошових коштів та віртуальних валютних активів;
- з державних інформаційних ресурсів, що містять відомості з логічним захистом;
- з інформаційних ресурсів, що містять відкриті дані загального користування;
- з пристроїв пам'яті персональних комп'ютерів та терміналів мобільного зв'язку.

Автором зазначено, що завдяки перманентній розробці нових методик пошуку та аналізу інформації в комп'ютерних мережах й відповідного програмного інструментарію аналітичні технології постійно вдосконалюються, поширюючи свою застосовність до різних сфер життєдіяльності суспільства. Це надає додаткові можливості працівникам оперативних підрозділів здобувати інформацію оперативно-розшукового характеру з першоджерел, оминаючи використання негласних працівників.

У розділі 3 «Правове регулювання та організація аналітичної роботи оперативних підрозділів Національної поліції України» автор дослідив питання організації аналітичної роботи в оперативних підрозділах територіальних органів НПУ районного рівня, відмітивши про необхідність створення секторів (груп) кримінального аналізу або ж виділення оперативних працівників, відповідальних за аналітичну роботу. До обов'язків цих секторів (працівників) мають належати, зокрема:

- застосування аналітичних технологій для вирішення оперативних завдань з виявлення, попередження та розкриття кримінальних правопорушень, розшуку осіб;

- навчання працівників оперативних підрозділів правовим основам та технологіям здійснення кримінального аналізу;

- участь у розробці технологічних прийомів здобуття оперативно-розшукової інформації з відкритих джерел;

- виявлення та оцінювання кримінальних загроз особі, суспільству, державі, з метою підготовки пропозицій керівництву підрозділу поліції для подальшого визначення пріоритетів у роботі та формування управлінських рішень щодо протидії злочинності;

- формування та узагальнення статистичної звітності щодо стану оперативно-розшукової роботи в територіальному органі (підрозділі) Національної поліції тощо.

Окрім цього, автор надав пропозиції щодо унормування в окремий підзаконний нормативно-правовий акт таких актуальних питань як:

- правових підстав проведення підрозділами Національної поліції України кримінального аналізу;

- порядку формування та спрямування запитів на проведення кримінального аналізу;

- порядку організації та проведення процедур кримінального аналізу щодо виявлення, розкриття та попередження злочинів, розшуку осіб, а також протидії злочинності в регіоні;

- порядку взаємодії оперативних підрозділів та підрозділів кримінального аналізу;

- термінів проведення кримінального аналізу;

- форм подання аналітичного продукту;

- форм документів (запитів, довідок, рапортів, протоколів тощо);

- порядку використання матеріалів кримінального аналізу тощо.

Пропозиції дисертанта щодо нормативного закріплення термінового збереження інформації можуть бути предметом дискусії, проте становлять науковий інтерес і мають перспективу щодо подальшого дослідження.

Загалом аналіз дисертаційної роботи, опублікованих праць Школьнікова В.І. дозволяє стверджувати про достатній ступінь обґрунтованості та наукову достовірність отриманих результатів.

Висновки за розділами та за темою дослідження в цілому відповідають поставленим завданням, що дозволяє зробити висновок про їх обґрунтованість та глибоке опрацювання теми.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й обґрунтовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено і може бути використано у:

практичній діяльності – шляхом впровадження авторських комп'ютерних програм та методичних розробок в діяльність підрозділів кіберполіції Національної поліції України, а також під час проведення занять у системі службової підготовки (акт впровадження Департаменту кіберполіції Національної поліції України від 12 грудня 2023 року);

освітньому процесі – під час підготовки та проведення лекцій, семінарських і практичних занять для здобувачів вищої освіти з навчальних дисциплін «Інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності», «Використання сучасних інформаційних технологій в ОРД», «Інформаційне забезпечення правоохоронної діяльності», «Інформаційні та комунікаційні технології», «Сучасні технології здійснення інформаційно-аналітичної роботи», «Застосування інформаційно-аналітичних технологій в діяльності підрозділів кримінальної поліції», а також для підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів, які можуть бути рекомендовані до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти (акт впровадження НАВС від 12 грудня 2023 року).

Апробація результатів дослідження. Основні наукові результати дисертаційного дослідження висвітлено у 34-х наукових публікаціях, серед яких: 4 статті – у виданнях, що включені Міністерством освіти і науки України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук категорії «Б», 1 стаття – у

міжнародному науковому виданні, а також 29-ти тезах доповідей, що опубліковані в збірниках науково-практичних конференцій, семінарів та засідань круглих столів.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації.

Позитивно оцінюючи зміст та наукове значення роботи слід окреслити деякі дискусійні моменти, а також зробити певні зауваження та висловити окремі побажання до дисертації, а саме:

1. Окремі положення позначеної новизни, зокрема рубрика «вперше» та «удосконалено» не є вичерпними. Так, ці рубрики могли б бути дещо розширені, враховуючи здобутки дисертанта.

2. Наукові положення дисертаційного дослідження лише б підсилилися якби в підрозділі «Історичні аспекти становлення аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності НПУ» було розглянуто досвід підготовки майбутніх оперативних працівників у ДЮІ, викладання на відповідній кафедрі таких навчальних дисциплін як Аналітична розвідка, Технічна розвідка, ОРД у сфері інформаційних технологій, а також розробка і використання інформаційно-аналітичних програм.

3. У підрозділі «Технології аналізу інформації з електронних мереж щодо руху товарів (надання послуг), грошових коштів та віртуальних валютних активів» наводиться опис процедури відслідковування біткоїн-транзакцій, натомість не вказуються особливості роботи оперативного працівника з виявлення ризикових транзакцій в інших блокчейнах.

4. Також доцільно розглянути особливості обробки та аналізу інформації за результатами міжнародної правової допомоги, іншими формами та засобами взаємодії підрозділів Національної поліції України з іноземними партнерами.

5. Дисертант обмежився дослідженням аналітичних технологій, що використовуються в межах здійснення оперативного та тактичного кримінального аналізу. Натомість актуальним та перспективним напрямком також є дослідження технологій, які використовуються під час здійснення стратегічного кримінального аналізу.

Проте наведені вище зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження та носять, в основному, дискусійний характер.

Дисертаційну роботу слід визнати самостійною. Виконане дослідження має достатньо високий теоретичний, методичний та практичний рівень, послідовне та логічне представлення матеріалу, необхідну повноту розкриття виконаних розробок.

Дослідження є особистою авторською роботою, цілісною і завершеною згідно з поставленою метою та визначеними задачами. В опублікованих працях з достатньою повнотою відображено зміст і основні результати дослідження.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях; виконання вимог академічної доброчесності).

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Школьнікова Владислава Ігоровича «Застосування аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України» свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використано методики досліджень і джерела інформації.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для науки оперативно-розшукової діяльності, а й для правозастосовної практики.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Таким чином, з урахуванням вищенаведеного слід зазначити, що дисертація Школьнікова Владислава Ігоровича «Застосування аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції України» є завершеною монографічною працею, у якій містяться науково обґрунтовані результати, які у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для теорії і практики оперативно-розшукової діяльності.

За кількістю і рівнем публікацій, апробацією на наукових конференціях дисертація відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Школьніков Владислав Ігорович заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

Офіційний опонент:

професор кафедри
економічної та інформаційної безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, професор

Едуард РИЖКОВ

Підпис Рижкова Е. ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент
полковник поліції

Ігор ЛУГОВИЙ